

RÜNNAK

Noorsotsialistlik ajakiri

Nummer 3 (5)

1927

II aastakäik

Josef Hora

Isamaa

Puu kõigile kasvab,
puu vilju on täis,
kas aga saad süüa vilju sest puust —
see raha eest saada.
Isamaa? Isamaa — mis ja kus?
Sääl, see, kus kõik on omandus kõigi,
sääl vaid, kus kõik on kõikide oma.
Kuid rända, käi otsimas mägede tagant,
sa seda ei leia

Võõras on puu ja võõras on maja,
võõras on naervate asjade rõõm,
võõras on viha, ja kadedus võõras,
raha eest kõik,
ei midagi armust.
Aga sest suurem on valu veel.

Enam teeb valu,
et ka su nälgiv vend,
hädas ja vaevas igatseb saada
istuma kõrgele, kus kümmetuhat on lauda,
kümmetuhat tantsib
saja miljoni kukil, kes on all;
et seda igatseb sinu vend,
isandaks saada,
jätta sind.

Isamaa? Isamaa — mis ja kus?
Sääl see, kus kõik on omandus kõigi,
ja sääl, kus on õnn
üksainuke pilv,
korruga langeb kõikide üle,
sääl kus on ainuke roim:
omada seda, misjärgi su vend
igatseb hingest.

Tshehhi töölisluuletaja järgi Ormi Arp.

Sotsialistlik noorsoo-internat-sionaal ja Eesti noorsotsialistid

Sotsialistlik töölisiikumine on rahvusvaheline liikumine. — Kui aga sotsialistlik liikumine on arenend ja areneb internat-sionaalses vaimus, siis sellel kahtlemata on oma sügavad põhjused, mitte üksi meie hää tahtmine, töötada käsikäes teiste maade proletaarlastega. Meid sunnib selleks kõigi maade sotsialistide, kõigi maade proletaarlaste ühine vaen-lane, kapital ja kapitalistlik ühiskond.

Juba 1848. a. kirjutas Karl Marx kommunistlikus mani-festis: „Kodanlus püüab ikka rohkem hoiduda valmistamisva-hendite ja maa killustamisest. Tema on rahvad agglomereerind (kokkuliitnud), produktsiooni abinõud tsentraliseerind ja suured varandused koondand üksikute kättesse.“ Tol ajal pol-nud Saksamaal kapitali koondumise põhimõte veel küllalt läbi löönd, nüüd aga see on kogu ilmas vastuvaidlematu tõsiasi, eriti enamarenend kapitalistlikes riikides.

Suurkapitalistid majanduslikku võimu ei püüa haavata endi kätte ainuüksi ühe maa või riigi piirides, vaid nad kasu-tavad iga juhust, et teha seda ka teistes maades, koguni terves ilmas. Näeme, meilgi paljud ettevõtted, ärid ja pangad seisavad väliskapitali käsutuses. Kui siiski välismaade suurkapitalistid kogu meie majandusliku elu juhtimist pole kiskund endi kättesse, ega, nähtavasti, ei püüagi seda, siis ainult seepärast, et meil ei leidu neile küllalt meelitavaid kasvõimalusi, pole ühtki nimetamisväärilist rikkusalalikat, mis suurilma rahamehi kisuks enda poole kui kärbseid meepoti juure.

Tänapäeval elame internatsionaalse (rah-vusvahelise) kapitalismi ajajärgul, kus kõigi maade töötavate rahvahulkade ühiseks vas-taseks on rahvusvaheline kapital, rahvusvahe-liste kartellide ja trustide näol. Kõikjal proletaarlikud rahva-hulgad kannatavad ränka väljakurnamist kapitali poolt.

Kuid mida enam areneb töörahva väljakurnamine internat-sionaalse kapitali poolt, seda tihedamini kogu ilmas peavad liituma töölisorganisatsioonid, ka noorte omad, võitluseks eks-pluateerimise vastu. Internatsionaalne väljakurnamine kapi-tali poolt tahtmatult proletariaadis kasvatab rahvusvahelist võitlusmõtet. Ühised hädad ja mured proletaarid liidavad

suurteks üleilmlisteks organisatsioonideks. Rahvuslikud piirid ja rahvuslik sallimatus tunduvad meile täiesti üleaarustena, koguni mõttetute takistustena rahvusvahelise proletariaadi vendlustunde arendamisel. Meie töölisklassil on ju rohkem ühist näiteks Saksamaa või Austria töölistega, kui meie endi kodanlusega. Seepärast meie ka rahvusliku sallimatuse ja uhkuse ning selle kasvatamise vastu koolis, seltskonnas ja ajakirjanduses võitlemegi. Rahvuslikku tunnet võivad arendada poliitilised romantikud, lihtsamal keeles, igasugu õnnekütid ja jahupääd, nagu tabavalt ütleb endine Itaalia välisminister, kodanline demokraat Francesco Nitti. Meie tunnet me ja mõtleme internatsionaalselt. Ja seda tunnet levitada töötavais rahvahulkades, eriti noorsoos keskel on meie ülesanded.

„Kõigi maade töölised ühinegem!“ — meie lipukiri, internatsionaal — abinõu eesmärgi saavutamiseks.

Sotsialistlikud noorpõlve organisatsioonid on koondunud sotsialistlikku noorsoo-internatsionaali, mis 1923. a. Hamburgis moodustati kahest rahvusvahelisest liidust. Tutvumiseks selle tegevusega ja eesmärkidega meie pilk langeb kõigepeält internatsionaali ajakirjale: „Sozialistische Jugend-Internationale“, mida seni ilmund üle kolmekümne sisuka numbriga. Selle kaudu võime saada kujutluse internatsionaali suurest ja elavast tööst. Mõningaid asju siingi püüame lühidalt mainida.

Viimaseil aastail internatsionaali töös on seisnud esiplaanil ilmarahuprobleem, mida sotsialistlik noorsoo-internatsionaal on käsitlend mitte üksi poliitilisest, vaid eriti kasvatuslikust küljest. Internatsionaali algatusel paljudes maades 1924. a.; ja üksikutel juhtumistel ka hiljem korraldati võimsaid sõjavastaseid meelevaaluusi. Kihutustööks internatsionaal on annud välja brošüüre, lendehti jne. Internatsionaal püüab juhtida ja ühtlustada noortööliste majanduslikku ja sotsiaalpoliitilist võitlust. Selle juures kunagi pole unustatud kultuurtöö vajadust töötava noorsoo keskel.

Sotsialistliku noorsooliikumise elustamiseks internatsionaal korraldab järjekindlalt organisatsioonide juhtide kursusi, kus üksikasjaliselt läbi arutatakse sotsialistliku noorsooliikumise tööviise ja taktikat.

Internatsionaali juures töötab alaline sekretariaat, milline peab ühendust internatsionaali kuuluvate 28 maa organisatsioonidega, annab neile edasi täidesaatva komitee korraldusi, koosolekute ja kongresside otsusi.

Erilist tähelepanu väärivad internatsionaali korraldatud rahvusvahelised noorsoopäevad, nii möödunud aasta nelipühis Amsterdamis, millest võttis osa ligi 6.000 noort paljudest maadest.

Puudutaksin veel mõningaid internatsionaali seisukohti, mis eriti tohiksid huvitada meie noorsotsialiste.

Kõigepäält seisukoht rahvusvahelise võitluse kohta üldise noorsookaitse eest. Alaealiste tööjõu ekspluateerimine on küll palju kaotanud oma endisest teravusest ja julmusest, kuid on siiski praegu veel küsimuseks, mis rahvusvahelist proletariaati puudutab kõige õrnemast küljest. Alaealiste tööjõu kasutamisel on kaalul kogu meie kasvava töölisnoorsoo tervislik ja vaimline olukord. Meiegi väikses riigis on alla 18 a. vanuseid töötavaid noori ümmarguselt 15.000 hinge. Nende hulgas isegi lapsi kuni 7 a. vanuseni! Ja seda ajal, mil tuhanded täiskasvanud tööjõud vaevlevad tööpuuduses. On ka arusaadav, miks asjaolud on just nii. Noorte, arenemata inimestega on toimida palju kergem, kui täiskasvanutega. Esiteks neile maksetav töötasu on palju vähem kui täiskasvanud tööliste oma, teiseks omi nõudmiste läbiviimises noored on võimetus, täiskasvanutega talitada on juba hulga raskem, ka siis, kui nad on organiseerimata. Selles arusaamises sotsialistlik noorsoo-internatsionaal kutsub kõiki noortööliste organisatsioone võitlema kasvava noorpõlve väljakurnamise vastu. Töölisnoorsoo olukorra parandamiseks internatsionaali poolt on säetud kokku rahvusvaheline töölisnoorsookaitse programm, millest eesti keeles lähem kirjutus ilmus möödunud aastal haigekassade liidu häälekandjas „Töö ja Tervis“ nr. 8.

Kultuurtöö alal sotsialistliku noorsoo-internatsionaali viimase kongressi resolutsioonis öeldakse: „Pole kuidagi võimalik, et kapitalistlikus majanduskorras teostuks ülev ja ühiskonnale rajatud sotsialistlik kultuurideaal. Seepärast on ka majanduslik ja poliitiline võitlus sotsialismi eest endast juba suur kultuurtöö. Üksi see teadmine võib tänapäeval olla proletaarliku kultuuri olemasolu juhtmõtteks.“ Ja edasi: „Noorte kultuurtöö ülesandeks on sotsialistlikku liikumist täita selle sünnipäevade sarnase hooga ja intensiivsusega, elustada selles kokkuhoidlikkuse vaimu, milles sotsialistlik liikumine on kasvanud suureks ja tugevaks. Kultuurtöö toob liikumisse uusi jõude ja juhib töölisklassi tähelepanu enam sotsialismi lõppsihtidele, mis tänapäeval küll vajalikus ja ohvririkkas reformeerimistöös kipuvad jääma tahaplaanile.“

Kestva ilmarahu saavutamiseks internatsionaal sotsia-

---

listliku noorsooliikumise ülesandeks säeb võitluse sõja ja militarismi vastu kõigi võimalikkude abinõudega. Internatsionaal kohustab kõiki sotsialistlikke noorsoo-organisatsioone kaasategema sotsialistlikkude ja ametiühisuslikkude organisatsioonide poolt ettevõetud sõja ja militarismi vastastele aktsioonidele. Kodanluse marurahvuslikule ja sõjasõbralisele mõtlemisviisile sotsialistlik noorsooliikumine peab säädma vastu rahvaste sõpruse ja ilmarahu ideed. Peame hävitama ka mõnedes proletaarlikkudes kihtides pesitsevad rahvuslikud isamaaga uhkustamise vaimu jäänused. Kapitalistlikkude-militaristlikkude kihtide rahvastevahelisele võitlusele säeme vastu revolutsioonilise proletariaadi klassivõitluse.

Suhe kodanlistesse noorsoo organisatsioonidesse internatsionaali kongressidel on olnud korduvalt kõneaineks. Päälahkuminekud meie ja kodanliste organisatsioonide vahel on just ilmavaatelistes küsimustes. Kodanlised organisatsioonid propageerivad maksvat kodanlist ilmavaadet, või kiidavad selle vaikides hääks. On seepärast täiesti võimatu sotsialistlikkudel noorsoo organisatsioonidel töötada koos kodanlistega. Sotsialistlikkude noorsoo-organisatsioonide kohuseks on kodanlistes organisatsioonides tegutsevate noorte tähelepanu juhtida valitsevatele klassivahedele ja kõigiti ära hoida ilmavaateliselt erinevate organisatsioonide liigete segiminekut.

Meie omaltpoolt kiitsime hääks need põhimõttelised seisukohad, kui esimesel noorsotsialistide kongressil, möödunud aastal, ühemeelselt otsustasime liituda sotsialistliku noorsoo-internatsionaaliga. Tahame kõige jõududega võidelda nende ideaalide teostamiseks, mida endale eesmärgiks säädnud rahvusvaheline proletariaat, ja proletaarlik noorpõlv sotsialistliku noorsoo-internatsionaali näol.

Meie sotsialistlik noorsooliikumine väikses riigis ja miljonilise rahva keskel, mis endast ei kujuta isegi mingit majanduslikku üksust, vaevalt saab olla kuigi tulemusrikas, kui puudub tihe kontakt proletaarliku noorpõlve internatsionaaliga, kõigi maade töötavate noortega. „Kõigi maade proletaarlased ühinegem!“ siis võidame.

On pääaegu võimatu, kanda õigluse tuld läbi rüsina, kellelgi habet kõrvetamata.

G. Chr. Lichtenberg.

Meie elu on tapmine töö läbi; viiskümmend aastat ripume nõõri otsas ja siputame; kuid me vallandame endid.

L. B. Buchner.

Sotsialistlikust noorsooliikumisest Inglismaal

Inglise tööpartei noorsoo-organisatsioon — „Labour Party League of Youth“ — on veel võrdlemisi noor. 1924. a. augustis tööpartei saatis kõigile oma osakondadele ringkirja, milles pani ette asutada eriti noorsoo-organisatsioone. Sotsialistlikud noorsoo-organisatsioonid partei osakondade juures asuvad sektsioonidena nagu naiste organisatsioonidki. Sektsioonidesse kuuluvad noored 14—21 a. vanaduses. Alla 14 a. vanadused kuuluvad lastesõprade seltsidesse.

Vaatamata tihedale ühendusele parteiga noorte sektsioonidel on kasutada võrdlemisi laiapiiriline autonoomia, pääkomitee moodustatakse noorte eneste poolt, sinna kuulub ka kaks liiget partei keskkomiteest. Noorte sektsioonid omalt poolt võivad valida nii partei osakondade juhatusse, kui ka keskkomiteesse kaks liiget, kes vähemalt 16 a. vanad, sõnaõigusega. Tahavad noored parteis mõjuda poliitilistes suhetes, siis nad peavad kuuluma otsekohe partei osakondadesse.

Milles seisab noorte sektsioonide tegevus? Nad säevad endile kaks pääülesannet: organiseerimistöö ja kasvatus. Sektsioonid võimaldavad noortele tegutseda spordi (Inglismaal iseseisvat tööliisspordiliikumist ei ole), muusika, näitekunsti ja seltskondliku töö aladel. Sektsioonides hoolitsetakse, et noored võiksid endid arendada õpiringides, — klassides ja klubides ja tutvuneksid avaliku eluga ning tööpartei eesmärkidega ja ülesannetega. Parlamendi- ja omavalitsusvalimiste aegu noored aga tõmmatakse ka praktilise töö juure, kuna noorte sektsioonides üldse on tugev püüd tegutseda praktilisel alal. Paljud noored partei osakondades täidavad sekretäride, kassahoidjate jne. kohuseid.

Kahe aasta jooksul on League of Youth kiiresti kasvanud. Praegu loetakse Inglise tööpartei juures üldse 206 noorte sektsiooni 20.000 liikmega; õpingid tegutsevad väga energiliselt, neis on eriti arenend Nõukogude Vene kasvatusmetoodilised vormid; nii korraldatakse näitlikke valimiskihutuskosolekuid ja poliitilisi vaielusi, et noori nii Inglise keerulise poliitilise elu mehhanismile lähedale viia.

Igapäevasest noorte sektsioonide tööst annab kujuka kokkuvõtte Runcorni sektsiooni tegevusprogramm. Programm, millel seisavad inglise mõtleja Shelly sõnad: „Inimesel pole ainult õigus väljendada oma mõtteid, vaid ta on otse kohustatud seda tegema!“ on kokku säetud oktoobrist kuni märts-

sini. Selle aja jooksul peetakse kindlaksmääratud korra järele loenguid inimkonna arenemisest, maamonopolist, kartellidest ja trustidest, panga- ja finantsasjandusest, väljarändamisest,

Inglise söekaevur tööil.

koloniaalpoliitikast, ametiühisuste tähtsusest, maateadusest, muusikast, kirjandusest, kapitalismi kokkuvarisemise võimalustest ja natsionaliseerimisest. Ettekanded peetakse kohapäälsete parimate asjatundjate poolt. Nagu näha, töötatakse

väga tõsiste asjade juures, ja nagu inglise noored kirjutavad, huvi nende küsimuste vastu noorte keskel on väga elav. Võime oletada, et sääl seksioonid on töökad ja kindlasti organiseeritud.

Kuid tööpartei noorte seksioonid moodustavad ainult ühe osa Inglismaa töölisnoorte organisatsioonidest. Iseseisva töölistepartei noorte seksioonides tegutseb pääle selle veel 10.000 töölisnoort, kes juhivad puht sotsialistlikku käsvatustööd. Neis peitub tõsise sotsialistliku noorsooliikumise idee. Nendel Brockway's ilmub oma ajakiri „The Flame“ — leek.

Nende kahe organisatsiooni kõrval on veel inglise tarvitajateühisuste noorterühmad, kelle ülesandeks on kooli lõpetanud noori juhtida tegevusse kooperatiivliikumise alal, kuid need ei kanna enam puhtproletaarlikku ilmet.

Pääle selle tugevais tööstuskohtades tegutsevad veidi romantikasse kalduvad, kuid tugevad noorte organisatsioonid „Woodcraft Folk“ nime all. Siin mõned väljavõtted nende programmist: „Meie oleme revolutsioon. Meie oma tervise (nad on nimelt täiskarsklased), arusaamise ja jõuga, mida pärandavad need inimesed, kes on kasvatatud meie poolt, valmistame teed uuele majanduskorrale ja inimsoo uuestisünnile.

Meie usume, et kui tööliklass hoiab enda tervist, vabaneb kapitalistlikust propagandast ja saavutab järeltulijaid, kes omis toiminguis on juhitud ühisest sihist, ei jää ta ootamata uut ilma, vaid teostab selle!“

Iga noor, kes tahab astuda selle organisatsiooni liikmeks, peab kirjutama alla töotusele, et ta kohustub tegema kõik, et hoida värske oma keha ja vaim, ja püüdma selgitada endale ilmarahuprobleeme, ilma ajalugu jne. Vastuvõtmise järele on liikmel läbi teha raske õppimisaeg. Nendes rühmades tehakse palju tõsist tööd, tänu hääle distsipliinile ja liigete omavahelelisele sõprusele.

Elmar Habenichts

Sotsialism ja usk

Praegusajal on üldiseks nähtuseks proletariaadi hulgas uskmattus, usuvastatus. On küll tõsi, et töörahvas suures enamikus pole vaba kiriklikest traditsioonidest, aga on kindel, et ta ei ole usklik. Varemgi on olnud usuvastatus, kuid massiline uskmattus on tüübiline oleviku nähtus. Mis on selle põhjuseks?

Enne selle küsimuse vastamist peame selgitama, mis õieti on usk ja kuidas ta tekib.

Kui praegugi mõnelt poolt väidetakse, klassivõitleja töörahvas olevat siiski usklik, sest ta võitlevat suure ohvrimeele ja andumusega kaugete ideaalide eest, see põhjeneb väärkäsitusel asjast. On õige, et töörahval on palju endasalgavust ja kangelasmeelt, kuid need omadused pole sugugi usu tunnused. Usklikkuse esimeseks eelduseks on kõrgema olevuse uskumine, kes valitseb maailma ja määrab inimeste saatuse. Kui töölisklass ei usu kõrgemat olevust, ta usklikuks nimetamine on mõistete segiajamine.

Usk on tekkinud alati majanduslikkude olude mõjul. Murrangud ühiskondlikus elus on alati toond kaasa ka ilmavaatelistes murrangud. Teame, et feodalismi langemisel, suure klassisõja ajal tekkis reformatsiooniliikumine, usupuhastus. Kui siis võideldi mitmesuguste usuliste veendumuste nimel, see oli tegelikult klassivõitlus usulise sildi all. Sama võib väita koguni suurimate ususõdade, ristisõdade kohta. Siingi oli päämiseks teguriks võimujanu ja röövimishimu, muidugi ka riütlike egoistlik soov vabaneda patukoormast (ja võlgadest).

Kõik usuvormid on tekkinud klassivõitluse mõjul, on kujunenud valitseva klassi psüühikat vastavaks. Nende lähem käsitletu viiks liig pikale.

Kui ühiskondliku murranguga käib kaasas murrang usu-elus, on kindel, et sotsialismi võidulepääsuga usu elu ei saa jääda seniseks.

Millest siis üldse tekib usk? Mitte millestki muust kui et inimesed ei tunne ega mõista neid loomulikke jõude, mis määravad nende saatuse ja usuvad, et seda teeb mingi salapärane, üleloomulik olevus.

Omal ajal, kui walitses kodumajapidamine, kui inimene ise valmistas endale kõik tarvismineva, ei tuntud klassivastolusid. Neid ei saand olla, sest kellelgi polnud kasu teiste ekspluateerimisest. Inimeste majanduslik olukord olenes suurel määral ainult loodusjõududest. Inimene ei suutnud rakendada loodusjõude enda teenistusse, nad olid väljaspool tema võimupiirkonda. Sellepärast nad olid talle salapärased ja üleloomulikud, ta hakkas neid austama ja pidama jumalusteks.

Kui aga inimühiskonna arenemisel suudeti alistada loodusjõud inimese tahtele, kui nähti, et neis pole midagi üleloomulikku, nende austamine jumalustena kadus. Kuid inimesed ei vabanend lõpulikult jumalaorjusest. Hakati austama uusi jumalusi, kel oli ühiskondlik iseloom. Need jumalused tekkisid majanduslikus tootmises valitsevaist vastoludest.

Nüüdki inimene valmistab saadusi, kuid mitte enam enda tarvitamiseks, vaid vahetamiseks teiste vastu. Ta ei teadnud enam, mis saab tema saadustest, kelle kätte nad lähevad ja kas neid ei tarvitata ta enda vastu. Saadused koondusid üksikute rikkaste kätte ja nende abil võimaldus valmistaja kurnamine.

Koondumine läks veelgi suuremaks, kui tekkis raha. Moodustusid suured kapitalid, mis olid üksikute käes, kes enam ei töötanud isiklikult, vaid elasid teiste kurnamisest.

Tekkis terav võistlus valmistajate vahel. Igaüks püüdis suruda kõrvale teisi. Selles võistluses kõigil ei olnud õnne, kõik ei saanud rikkaks. See õnnestus ainult üksikuil. Mingi salapärane võim näis juhtivat inimeste saatust. Inimesed ei saanud enam ise juhtida oma elukäiku, see näis olenevat kõrgemast võimust.

Suuresti mõjub inimesse sotsiaalne viletsus ja kõik sellega ühenduses olevad pahed. Majanduslikust tootmisest tekkivad klassivastolud kutsuvad esile klassivõitluse, mis muutub klassivastolude teravnemisega ikka ägedamaks. Tekivad suured majanduslikud kriisid, puhkevad taudid. Inimene ei mõista kõige selle põhjusi, ta seisab abitult sündmuste ees ja otsib lunastust teisest ilmast.

Nii on arusaadav, et kapitalistliku tootmisviisi juures inimesed saavad usklikeks. Nad ei tunne kõigi pahede tõelisi põhjusi ja arvavad, et on olemas jumal, kelle tahtmisel kõik nii sünnib.

Usu tekkimisel ei puudu oma osa ka puhtal egoismil — ei lepita maapäälse eluga, tahetakse elada igavesti teises ilmas.

Sotsialistlikus ilmakorras organiseeritakse tootmine nii, et enam ei ole suuri vastolusid. Tekib ühiskondlik tootmine ühiskonna jaoks. Tootmisprotsess on jälle lihtne ja ülevaatlik nagu vanasti endale valmistamisel. Nüüd aga valmistamise asemel endale on valmistamine kogu ühiskonnale. Nüüd üksikuil isikuil pole tarvet võidelda üksteise vastu. Nad võitlevad koos looduse vastu. Inimeste vastolud kaovad, nad töötavad koos vennalikult. Tootmisest ei teki mingisuguseid viletsusttoovaid jõude. Inimene saab oma saatuse isandaks ja ta oskab määrata ette oma töö edu. Kõik vahekorrad saavad loomulikuks.

Millist üleloomulikku jõudu siin veel saab uskuda?

Kuigi usul seni oli hiiglasuur autoriteet ja kuigi ta traditsioonide mõju on praegugi väga suur, suure sotsiaalse pöördega kaob täielikult tarve usu järele. Seni inimene oli leivateenistuse ori, ta ei saanud hinnata selgel pilgul oma elu. Sot-

sialistlikus ühiskonnas aga kogu elu on täiesti selge vaatl-
jale. Tulevane vaba põlv ei vaja mingit usku.

Praegusaja töörahva ülesandeks on revolutsiooni läbiviim-
ine ja kapitalistliku korra kukutamine. Kuigi proletariaat
elab praegu samas majanduskorras, ta teab, milline on
tulevik. Ta teab, mis on praeguse viletsuse põhjus ja kuidas
kaotada see viletsus.

Teaduse vabastav mõju on päästnud klassiteadliku töö-
rahva kapitalismi pettepillidest.

Klassiteadlikud töölised on vastasrinnas kodanlisele kor-
rale. Kuigi nemad kannatavad kõige rohkem selle korra all,
nad ei usu mingisuguseid üleloomulikke jõude. Nad teavad, et
kõik viletsus tuleb loomulikest jõududest ja püsib samakaua,
kui maksev kord. Nad teavad ka, et seda korda saab muuta
ja selleks pole vaja paluda abi mingisuguselt jumalalt, see on
tööraha enda lähem ülesanne.

Võttes kokku proletariaadi usuvastastuse põhjused, näeme,
et nad on põhjendatud proletaarliku ilmavaatatega, mis on vas-
tandiks kodanlisele. Kodanlased peavad viletsust loomulikuks
ja kui nad ei oota abi jumalalt, nad lihtsalt tahavad püsida
võimul toore vägivallaga, katsumatagi seda õigustada. Töö-
rahvas teab, et võitluse kaudu pahed on kõrvaldatavad.

Proletaarliku ilmavaate päärasekus ei ole vennalikkuses ja
seltsimehelikkuses, sellest on unistand ka kodanlased. Selles
pole päätähtsus, et meie tahame sotsialistliku korra tulekut,
vaid selles, et meie teadusliku kindlusega näeme seda. Suu-
rem väärtus on kindlal teadmisel kui tahtmisel. Proletaarliku
ilmavaate pääjoon ongi ta teaduslik kindlus.

Milles seisab see teaduslikkus? On kaks õpetust, mis põh-
jendavad meie püüdmiisi: poliitiline ökonomia ja ajalooline
materialism. Poliitiline ökonomia, õpetus väärtusest ja lisa-
väärtusest, paljastab kapitalistliku majanduskorra mehhanismi,
ta näitab, kuidas tekkisid klassid ja milles seisavad nende
vastolud, ta selgitab sotsiaalse murrangu tähtsust. Ajalooline
materialism näitab, et inimeste tegevuselesundijaks on majan-
duslikud olud, et inimene peab enne sööma ja riietuma, kui ta
saab hakata juurdlema raskete probleemide kallal, et ajaloo-
käiku ei juhi absoluutne idee, vaid sotsiaalsed olud ja neist
tekkiv klassivõitlus. Ta selgitab klassivõitluse olemust kogu
ajaloo kestes.

Need kaks õpetust näitavad, et kogu senine areng pole
imede rida, vaid loomulik edukäik. Kodanlased ja nende jäng-
rid ei taha mõista ajalugu, nad võtavad appi usu ja jumala,
proletariaat mõistab elu ka nendeta.

See proletaarlik ilmavaade on täielikus vastolus usuga, mis pole midagi muud kui üleloomulik elukäsitus. Tulevikus on veel enam põhjusi töörahva usueitamiseks: sotsialistlikude teaduste kasutamine praktikas, sotsiaalse viletsuse kadumine.

Millised praktilised järeldused võiksime teha siit? Kui usk ja sotsialism on täielikud vastandid, ükski sotsialist ei saa olla usklik ja ükski usklik ei saa olla sotsialist.

Usk ei saa olla sotsialisti eraasi. Kui mitmel maal sotsialistlikud parteid on võtnud vastu sellase otsuse, siis harilikult põhjendusega, et ei taheta tõrjuda eemale parteist usklikke töölisi. Kuid parteil pole tarvis suurt liikmete arvu, kui enamik neist pole kindlad sotsialistid. Partei peab olema kindel võitlusorganisatsioon, kes on valmis astuma välja igal ajal. Kuid ei saa kujutella sotsialistlikku parteid, kelle liikmed käivad kordamisi kirikus, kuulamas pappide salapärasusi ning lasevad endale puhuda kõrvu kirikukantslipoliitikat, et säält minna sotsialistlikule miitingule. Juba kogu teise ilma ja salapärasuste harrastamine on oma lõppu ootava kodanluse erijooni, kuid sotsialistlik partei pole palvevendade partei. Sotsialismi kannab teadvus maapäälseist jõududest.

KIRASTE

Rahvuslikust kasvatuses välismail

Tagurlus ja selle kannul käiv marurahvuslus hakkavad meil Eestis ikka rohkem ja rohkem hoogu võtma. Tagurluse kantsi tööks kasutatakse ära muidugi ka kõige vastuvõtlikum element, õppiv noorsugu. Viimases sihis organiseeritakse võimutseva tagurluse poolt kõiksugu koolinoorsoo, rahvusliku kasvatuses jne. kongresse. Uppuja meeleheiteliga vehitakse neil kongressel ajast ja arust maha jäänud pappmöökadega. Teadusliku sotsialistliku ilmavaate levitamine noorsoo seas tembeldatakse iuhamatuks kuri-teoks, hallitanud mütoloožiaga lõhnavate legendide jutlustamine aga suureks rahvuslikuks teeneks.

Muidugi meie kodanlus ei sammu siin üksinda, vaid sörgib järele Lääne-Euroopas ikka rohkem maad võtvale shovinismile. Sellepärast on vajalik tutvuneda mõninga faktiga Öhtu-Euroopas valitsevast rahvuslisest kasvatuses ja siis saame ligikaudse pildi sellest, missuguseks võiks kujuneda ka meie võimutseva kodanluse poolt propageeritav „rahvusliku põhi-heliga“ kasvatus. Allpool toodud näidetest selgub täiel määral ka see

asiolu, et rahvuslaste nõudmine: kool peab olema vaba poliitikast, ei ole muud midagi, kui kooli muutmine tagurlise poliitika katsejaamaks.

Mõne aja eest korraldas Carnegie instituudi Euroopa osakond ankeedi pärastsõjaaegiste õpperaamatute kohta ja avaldas tulemused vastavas uurimuses, mis pakub huvitavat materjali meie poolt püüdatud küsimuse kohta. Uurimus on avaldatud ja kirjastatud Pariisis päälkirja all: „Enquête sur les livres scolaires d'après guerre. Vol. I. 1925.“

Allpool toome sellest raamatust mõningad väljavõtted.

Kõige rohkem avalduvad poliitilised tendentsid Saksamaa õpperaamatuis. Veimari põhiseaduse § 148 ütleb, et õpetus koolides peab olema kooskõlas Saksa rahvusliku ja rahvusvahelise rahu vaimuga. Viimastest paragrahvi sõnadest katsutakse aga peaaegu täiesti mööda minna ja teostatakse päämiselt rahvuslikku kasvatust tagurlise poliitika vaimus. Selle sihi saavutamiseks kirjastatakse vähe uusi õpperaamatuid, mis vastaksid demokraatlikule vaimule, tarvitatakse suuremalt jaolt ennesõjaaegseid ja sõjaaegseid õpperaamatuid, mis kubisevad imperialismi lööksõnadest. Ja kuigi uusi õpperaamatuid kirjutatakse, siis märgitakse nende väljaandmise aastana 1917, et seega pääseda mööda kirjutamast Saksa keiserriigi kokkuvarisemisest ja vabariigi tekkimisest.

Õpperaamatuis valitsevad Mommseni ja Treitschke imperialistlikud teooriad; pikalt ja laialt kõneldakse Moltkest, Bliicherist ja Kruppist; vähe ehk peaaegu sugugi — Goethest, Kantist ja Beethovenist. Tihti kõneldakse jumalast, sellest Saksa millitarismi suurest toest ja kaitsjast, kes halastamatult „põrmuks“ lööb vaenlaseid.

Ei tunnustata mingisugust keiserriigi kokkuvarisemist, vaid jutustatakse Wilsoni intriigidest, enamlaste kullast, provotseeritud revolutsioonist jne. Vabariigist minnakse mööda ainult paari sõnaga. Näiteks olgu mõned iseloomustavad kohad õpperaamatust, mis on kirjastatud 1926. a.: „Revolutsioon hävitas sõjaväe ja laevastiku... Keiserriik, see Bismarcki uhke ehitus, muudeti 48 aastat hiljem vabariigiks.“ Ehk veel mõned laused raamatust, mis küll on ilmunud enne sõda, kuid praegu laialt tarvitusel: „Sõda ei ole mitte hävitav, vaid ühiskonda ülesehitav jõud... Kalduvus isevalitsusliku korra poole on inimese loomu igavene seadus.“

Siis veel mõned näited kirjatööde teemadest: „Kruppi kahuritest“, „Inglismaa kasvav vaen Saksamaa vastu“, „Mikspärast on Prantsusmaa meie vaenlane“. Kokkuvõttes üle 800 teema, mis kubisevad kõik räuska-vaist sõnadest ilmasõjast.

Lõpuks olgu mainitud veel üks lugemik, mis on välja antud 1915 a., kuid praegu ikka kaunis laialt tarvitusel. Selle lugemiku esikohale on paigutatud luuletus, mis aiva kubiseb sõnadest: „Sääl kaitsekraavis peidab end vaenlane, teda hävita halastamatult kui koera, teda hävita lõpmatul arvul... Nüüd saabund on kättemaksu tund, siis tapa ja tapa...“

Eks ole ilusad ja armsad need „poliitikavaba“ rahvusliku kasvatuse „põhiheli“ sõnad! Paiguta kas või lauluraamatu esimesele leheküljele ja

lase armas „maarahvas“ iga pühapäev oreli saatel kõõrutada kiituseks ja auks sellele, kes on kõik „nii hästi“ loonud, annud vabrikandile — tehased ja varandused, härrasasunikule — mõisasiidamed, kes jaotab hallparunitele viimsedki riigi metsatukad!...

*

Ei ole palju parem ka Prantsuse õpperaamatutega. Et mitte pikale minna, toome näite väga laialt tarvitusel olevast Fournier' lugemikust. Kirjeldatakse Reimsi pommitamist, kusjuures kubisevad sõnad: „sakslased tapsid, sakslased hävitasid... põletasid“ jne. Jällegi ilusad ja armsad sõnad, millega laste hinges rahuarmastust kasvatatakse!...

*

Hiljuti määras Belgia akadeemia auhinna teose eest, mille kirjutasid kaks tuntud ja väga lugupeetud pedagoogi päälkirja all: „Belgia rahva elust ja kultuurist“. Selle rahvusliku teose „rahuarmastavast“ tendentsist annab kujuka näite järgmine väljavõte: „Saksa kaubandus ja tööstus võitis abinõudega, mis on sarnased kelmusele ja röövtoole... Olles enam-vähem ausad isekeskis, peavad nemad (sakslased) endid mitesakslaste vastu üleval kui röövliite salgad“. Ühes teises õpperaamatus loeme järgmist: „Sakslased on jäänud niisugusteks, nagu neid kirjeldas Caesar: röövliite, vargate ja tapjate raassiks. Välja rahvaste liidust niisugused kurjategijad!... Nemad ei ole kohased ise endid valitsema, vaid nende üle peaksid valitsema teised, nagu nemad ise valitsesid papuasid.“

Paremaid Euroopa rahu ja „poliitikata“ rahvusliku kasvatuseloojate iseloomustust ei suuda tõesti enam keegi anda, kui ülaltoodud vastastikused solidaarsuse avaldused! Eesti kodukasvanud suurustele jääb vaid järele sõrkida...

Eemeli Erakko

Esimene lumi

Vanglamõtteid

Palju kordi küll nende sõnadega pole päälkirjatatud unisuslik tundepuhang, millega küll ilusate, kuid harilikult liigluuleliste ja õõnsaltkõlavate sõnadega on antud edasi noorele lugejale esimeses lumes avalduv talvise looduse neitsilik puhtus. Need lumeväiba ülemlaulud on tekkinud enamasti pääliskaudse vaatluse mõjul, kuid asi ise, looduse tõeline neitsikkus pole kirjeldatud ühegi sõnaga. Lugesdes neid „pühendusi suurele loodusele“ tihti tundub, et nendega tahetakse võõbata valgeks see haud, mis, täis viletsust, kunagi ei paku lepitavat rahu sellele osale inimesist, kes maast madalast hallini eluõhtuni jäävad igavesse pimedusse. Nendega tahetakse juhtida

inimeste pilgud porisest argipäevaproosast ja lõpmatuist kannatustest luule kaunisse, kuid petlikku riiki.

Luuletaja harva suudab tungida sügavale, sest luule ja romantika asuvad ülakihtides. Realism, elu tõelikkus, ei ava neile nii kauneid väljavaateid, ta on liig karm neile. Ja n. n. suur publik näeb meelsamini kujutatavat ilusat petlikkust kui igapäevast, inetut tõde. Seda tõtt on nii palju ja ta on nii igapäevane, et ta ei suuda äratada romantika tuhandeaastases unes suikuvaid inimesi. See on nii igapäevane nagu näit. võimsad tormid saarel asuvale kalurile, kes ei mõista, kus asub mere suur luulelisus.

Olen isegi mitmed korrad vaimustund esimese lume neitsilikkusest, kuid see on jäänd ikka silmapilgumuljeks, „kustudes süttimata“. Kuid esimene lumi vangla õuel viis minugi korra, olles harilikul õhtusel jalutusel ja tallates poriseid jälgi ta puhtasse vaipa, tõsiseile mõtteile.

Vangla — kes on ta asukad ja kelle jäljed on peitnud käesolevagi talve esimene lumi? Ja kui rasked on need sammud, millest lummekadund jälg on tekkind? Seda ala peene Pegasususe kerge kabi ei puuduta kunagi, ja harva maalikunstnik on valinud selle oma teokse aineks. Need raskete sammude jäljed viivad ühiskonna põhisügavustesse, kust kõik inetu ja väär enne peaks kõrvaldatama, kui ülakihtide kujutused oleksid tunnistuseks tõelisest neitsilikkusest.

Sotsialistina pean ma kõigi inetuste põhjuseks ühiskonda, kogu korda. Need jäljed vangla õuel on talland kahetsedes see, kellelt ühiskond on võtnud sooja kodukolde, ema hoole, sulgend ta eest teadmiste ja õige hariduse allikad ja korvand need hulkurikooliga, mis siis mürgises õhustikus kasvatab oma vilja palju kiiremini kui kultuur-ühiskonna päikesepaiste. Need jäljed on päämiselt selle klassi valulaste tallatud, kellelt on vägivallaga võetud nende loomulik õigus. Sellepärast ongi ühiskondlik ülekohus nii selge sellele, kes võtab vaevaks vaadata läbi ülakihtide. Sää! kus teised näevad ainult ühiskonna jätiseid, näeme hulga oma ühiskonna haletsusväärilisi kasvandikke, kes maailmast eraldatult rändavad ühest vanglast teise.

Päikesepaistelisel kohtadel tõmmatakse piirid ja jäetakse välja neist piiridest s. o. kogu ühiskonnast kõik, kes ei sobi sellesse õhustikku. Ühtlasi tehakse aga surmaotsus tahes või tahtmatult kogu sellele korrale, millele need päikesepaistet nautijad laulavad kiidulaule. Aga nagu suur käsk: armastage ligimest kui iseennast! tegudeta on „kui helisev vask ja kumisev kelluke“, nii ülakihtide ilu teenistus on nagu kunstliku

---

soojusega elushoitav taim, nagu kunstliku hingamise abil tuk-
suv süda, mis enam ei ela suure looduse terveist jõududest.

Meie, sotsialistid, kes oleme kindlad, et selle korra püsi-
mine on ebaõiglane, ja kelle püüdeks on ta hävitamine, vaata-
me ka meeeldi kauneid maale, kuid see näiline ilu ei tekita
meis tugevat vastukõla, niikaua kui oleme teadlikud, et sellest
allpool on valu ja mure, et sääl, väljaspool ühiskonda, elab
kogu klass, kes oma elukevadel ainult alateadlikult on saand
tunda kõigile kuuluvat elupäikest. Sellepärast need ebatõe-
likud tundepehangud ongi me meelest tühine sõnakõlin.

Et rahuldada kogu ühiskonna ilujanu, et vabaneda vaimli-
sest prostitutsioonist, me töötame selle aja tulekuks, mil ühis-
kondlikke valgus- ja varjukülgi sünnitav klassivastolu on ka-
dund, mil ainult üks ja ühine päike valgustab ja kaunistab kogu
ühiskonda.

Ajakirjast „Työläisnuorisoo“.

„Rünnaku“ kaastöölisele!

Järgmisest „Rünnaku“ numbrist alates meie ajakirja veergudel leiab
käsitamist ala: „Noortööliste elust“, millise täitmine jääb ülesandeks
kaastöölisele kohtadel. Saatke sõnumeid ja ülevaateid noortööliste töö- ja
ja palgaoludest vabrikutes, töökodades ja maal. Ärge jätke märkimata
ühtgi huvitavamast juhtumist või väärnähtust sellel alal! Kirjutused, mis
ruumi vähesuse tõttu jäävad ehk avaldamata hoitakse toimetuse poolt alal
materjalina ja kasutatakse kokkuvõtliku ülevaate kokkuseadmiseks ning
noortööliste olukorra uurimiseks.

*

Järgmine number ilmub aprilli lõpus ja on määratud maipühaks.

Eesti Noorsotsialistlik Liit Sotsialistlikku Noorsoo-internatsionaali vastu võetud.

Sotsialistliku Noorsoo-internatsionaali büroo istungil 30. jaanuaril s. a.,
millest osa võtsid Austria, Saksa, Tshehho-Slovakkia, Belgia, Hollandi ja
Rootsi sotsialistlikkude noorsoo-organisatsioonide esitajad, otsustati Eesti
Noorsotsialistlik Liit internatsionaali vastu võtta. Liidu vastuvõtmine rah-
vusvahelise sotsialistliku noorpõlve hulka asetab meie noortele mitme-
kordse kohustuse töötada energiliselt sotsialistliku noorsooliikumise are-
damiseks, et meie tulevikus väärilistena võiksime seista teiste maade
töötavate noorte ühises peres.

Uus noorsotsialistlik ühing.

Möödunud kuu lõpul asutati noorsotsialistlik ühing Vana-Kuustes. Asu-
tajaid liikmeid oli 32. Juhatusse valiti: Elmar Sulp — esimees, Eduard
Kõrven — abiesimees, Alfred Juur — sekretär, Edvig Fenske — sekretäri
abi ja Albert Sulp — laekahoidja.

Vastutav toimetaja: Reinhold Saving. Väljaandja Alfred Offenbach.
Toimetus ja talitus: Tallinna, S. Brokumägi 4, postkast 367.
Kirjastuse "o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas.